

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

Guidelines for the Development of Innovative Leadership of School

Administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3

ปนัดดา บุญโสภณ^{1,*} ธนาศักดิ์ ศิริบุญยพันธ์² และ วีระพงษ์ เทียมวงศ์³

Panudda boonsophol^{1,*} Tanasak Siripunyanan² and Veerapong Tiamvong³

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

^{1,2,3}Education and Liberal Arts Asia Graduate College

*Corresponding author's email: Panudda1678@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

17 กุมภาพันธ์ 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

5 มีนาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

7 มีนาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 วิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 306 คน จากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม ด้านการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรมด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง และด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 15 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 3 แนวทาง 2) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม 3 แนวทาง 3) ด้านการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม 3 แนวทาง 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง 3 แนวทาง และ 5) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 3 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, สภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the current situation, the desirable condition, and needs for innovative leadership of school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3 and 2) study guidelines for developing innovative leadership of school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3. This research was a Mixed Methods Research. The sample group consisted of 306 school administrators and teachers using Krejcie and Morgan Table. They were selected by Stratified random sampling and Simple random sampling. The research instruments were a 5-level rating scale questionnaire, the semi-structured interview form and the assess suitability and feasibility from. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, modified priority needs Index (PNI modified) and content analysis. The results of this research were found that: 1) The overall current conditions were at a high level, the overall current conditions were at the highest level. The priority needs index, ordering from the highest to the lowest, was as follows: Creative Thinking Innovation, Creating an innovative corporate atmosphere, Innovative strategy, Vision for change, and Teamwork and participation. 2) Guidelines for developing innovative leadership of school administrators, consisted of 5 aspects and 15 guidelines as follows: 1) Creative Thinking Innovation had 3 guidelines, 2) Creating an innovative corporate atmosphere had 3 guidelines, 3) Innovative strategy had 3 guidelines, 4) Vision for change had 3 guidelines, and 5) Teamwork and participation had 3 guidelines. The appropriateness was at the highest level, the feasibility was at the highest level.

Keywords: Guidelines for the Development, Innovative Leadership, Current situations, Desirable conditions

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลงโดยใช้เทคโนโลยีในการสร้างนวัตกรรมเพื่อการบริหารการศึกษา จึงได้มีการส่งเสริมการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยได้จัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้นเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ที่มีเป้าหมาย 4 ประการ ดังนี้ 1) เพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเจตคติ ด้านทักษะ และ

ด้านความรู้ รวมทั้งขยายผลสู่ระดับประเทศ 2) พัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด ขยายผล นวัตกรรมการศึกษาสู่ระดับชาติและพื้นที่อื่น 3) ลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา โดยยกระดับผล การเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มอ่อนและยากจน และ 4) ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา การพัฒนา และการขยายผลนวัตกรรมการศึกษา (พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562, 2562)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผู้บริหารเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหาร และการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เป็นผู้นำในการพัฒนาองค์กร มีการโน้มน้าวใจและกระตุ้นบุคลากร ด้วยวิธีการที่หลากหลายมุ่งให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและคิดสร้างสรรค์แนวทาง การดำเนินงานใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและสถานศึกษาสูงสุด รวมทั้งใช้กระบวนการของการสร้างสรรค์บริบททางนวัตกรรม เพื่อการขับเคลื่อนให้บุคลากรสามารถสร้าง นวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตและการให้บริการอย่างสร้างสรรค์ (กุลชลี จงเจริญ, 2562) ดังนั้น การสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กรเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ซึ่งจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative leadership) อาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นภาวะผู้นำที่สำคัญและจำเป็นมากในปัจจุบัน เนื่องจากช่วยผลักดันระบบการศึกษา ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่ หลักในด้านการบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบดูแลสถานศึกษาทั้งหมด 177 โรงเรียน แต่จาก การสำรวจข้อมูลพบว่า โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ในปีการศึกษา 2566 มีเพียง 30 โรงเรียน จากทั้งหมด 177 โรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2566) ซึ่งเห็นได้ชัดว่าผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้ใช้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ในการบริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21

แม้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา การศึกษาให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่จากการสำรวจข้อมูล ที่ผ่านมาด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 มีคะแนนเฉลี่ย 4 วิชา ต่ำกว่า 50 คะแนน ทั้งสองระดับชั้นซึ่งไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 กำหนดเป้าหมาย ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักจากการทดสอบระดับชาติ มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 (สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2566) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินงานด้านการจัด การศึกษายังไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนา หากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ช่วยกระตุ้น ส่งเสริมและสนับสนุน

การปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้ได้นวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ ๆ หรือพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดคุณค่า เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาจะสามารถทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ

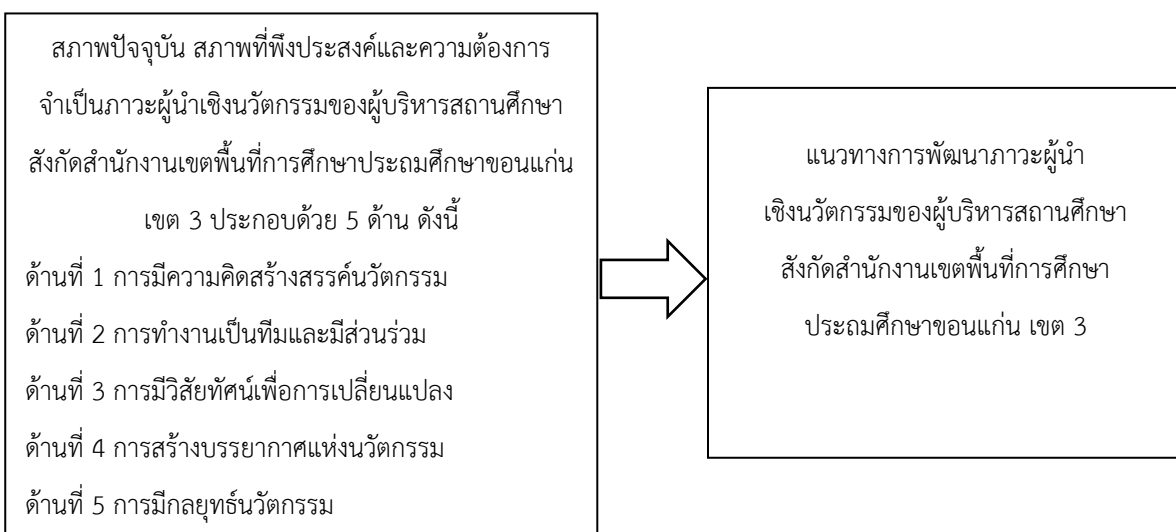
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถบริหารสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จากแนวคิดทฤษฎี นักวิชาการ และงานวิจัยจำนวน 12 คน ได้แก่ อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์ (2553); พยัต วุฒิรงค์ (2555); จรุณี แก้วเอียน (2556); เวียงวิวรรณ ทำทูล (2557); พิสิฐธวัฒน์ กลิ่นไธสง (2559); ฐิตินันท์ นันทะศรี (2563); Roscorla (2010, อ้างถึงใน ปวีณา กันถิน, 2560); Adjei (2013); Wooi (2013); Volk (2012); Dogaru & Neatsu (2014); Spahr (2015) ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไป เพื่อที่จะใช้เป็นกรอบในการวิจัยในการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษารั้งนี้ ได้องค์ประกอบตามกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 1,519 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จำนวน 306 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 35 คน และครูจำนวน 271 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามพื้นที่อำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual - Response Format) มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.45 - 0.89 ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับและมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค $PNI_{modified}$ ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบไปด้วยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษจำนวน 6 คน จากนั้น ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คนที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกันกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 1 คน อาจารย์ระดับอุดมศึกษาจำนวน 1 คนศึกษานิเทศก์จำนวน 2 คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษจำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการ จำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับที่
1. ด้านการมีความคิด สร้างสรรค์นวัตกรรม	3.56	0.43	มาก	4.63	0.40	มากที่สุด	0.301	1
2. ด้านการทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วม	3.92	0.5	มาก	4.68	0.38	มากที่สุด	0.194	5
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อ การเปลี่ยนแปลง	3.87	0.57	มาก	4.65	0.43	มากที่สุด	0.202	4
4. ด้านการสร้าง บรรยากาศแห่งนวัตกรรม	3.68	0.37	มาก	4.70	0.41	มากที่สุด	0.277	2
5. ด้านการมีกลยุทธ์เชิง นวัตกรรม	3.85	0.31	มาก	4.69	0.40	มากที่สุด	0.218	3
เฉลี่ยรวม	3.78	0.35	มาก	4.66	0.35	มากที่สุด	0.233	-

จากตารางที่ 1 พบว่า **สภาพปัจจุบัน**ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม ด้านการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ตามลำดับ

การประเมินความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม ด้านการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง และด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีแนวทาง 5 ด้านประกอบด้วย 15 แนวทางในการปฏิบัติ ได้แก่ 1) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม มี 3 แนวทาง 2) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม มี 3 แนวทาง 3) ด้านการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม มี 3 แนวทาง 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง มี 3 แนวทาง และ 5) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม มี 3 แนวทาง โดยภาพรวมมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 และมีผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 โดยเรียงลำดับแนวทางตามความต้องการจำเป็นซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม มี 3 แนวทาง ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจปัญหาเป็นเรื่องปกติที่ต้องพบเจอ มองปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายความรู้ ความสามารถ โดยอาศัยข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงและวางแผนเป้าหมายในการแก้ปัญหา โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกคนในองค์กรในการระดมความคิด วางแผนแก้ปัญหา นำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติจริง สังเกต ติดตาม และสะท้อนผลระหว่างการแก้ปัญหา รวมทั้งปรับปรุงกระบวนการแก้ปัญหาให้เหมาะสมมากขึ้น 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริม สนับสนุน รับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้มีอิสระทางความคิด ได้แสดงความคิดเห็น วางแผนร่วมกัน ยินดีและเต็มใจรับฟังโดยไม่มีอคติ กระตุ้นให้กำลังใจ สนับสนุนให้ครูและบุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์ผลงานเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษา และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านการพัฒนานวัตกรรมในสถานศึกษาอย่างชัดเจน ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงแนวคิดแนวทางหรือทางเลือกใหม่ ๆ โดยรับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจัง และเปิดโอกาสให้มีการนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาลงมือทำ และให้ครูเข้าร่วมอบรม พัฒนาตามความรู้ความสามารถ

ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม มี 3 แนวทาง ดังนี้

1) ผู้บริหารต้องสำรวจ วิเคราะห์ อุปกรณ์เครื่องมือที่ต้องการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีสร้างเครือข่ายและสร้างสัมพันธ์ชุมชน ระดมทุนหรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อจัดหาทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการ คำนึงถึงคุณค่าและผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลัก ปรับปรุงเทคโนโลยีให้ทันสมัยและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนเห็นถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักถึงความจำเป็นและประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ โดยนำมาใช้สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ถ่ายทอดนโยบาย พัฒนาดตนเองให้เข้ากับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง กระตุ้นให้ครูใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูและบุคลากรในสถานศึกษา และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายและ

ตัวชี้วัดที่ชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้แสดงความคิดเห็น สร้างค่านิยมร่วมกันในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรให้เขารู้ว่าเขามีคุณค่าต่อองค์กร สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เปิดใจรับฟังโดยไม่มีอคติ ชื่นชมและให้รางวัลอย่างยุติธรรมเพื่อกระตุ้นให้ครูและบุคลากรเห็นความสำคัญของนวัตกรรม

ด้านการมีกลยุทธ์นวัตกรรม มี 3 แนวทาง ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษานโยบายเข้าใจการเปลี่ยนแปลง โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อม วิเคราะห์ โอกาส จุดเด่น ข้อจำกัด มาทำการประมวลผลเพื่อใช้กำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กร โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน โดยอาศัยความร่วมมือจากครูและบุคลากรในการระดมความคิด สร้างแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อนำหน่วยงานไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ก้าวสู่การพัฒนานวัตกรรมที่ต้องการ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการ SWOT กำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางเชิงกลยุทธ์ และพันธกิจโดยให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดความชัดเจนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว นำแผนและกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ควบคุมและประเมินผล วิเคราะห์หาข้อบกพร่องหรือรายละเอียดที่ยังขาดหายไปและนำไปปรับปรุงกลยุทธ์ต่อไป และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ เพื่อตรวจสอบ ติดตาม ผลการทำงานโดยผู้บริหารและครูต้องมาวิเคราะห์ร่วมกันทั้งปัญหาและอุปสรรค ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐานที่ตั้งไว้ เพื่อให้แน่ใจว่ากลยุทธ์นั้นจะก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ตรงตามแผนที่ได้ตั้งไว้หรือต้องปรับเปลี่ยนให้เข้าสถานการณ์ปัจจุบัน

ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง มี 3 แนวทาง ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นคนใฝ่รู้ และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยศึกษานโยบายจากกระทรวงการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด คาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต วางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางหรือเป้าหมายใหม่ ๆ มองเห็นภาพในอนาคตร่วมกัน เพื่อจัดระบบขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและยกระดับคุณภาพขององค์กร 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และคิดอย่างเป็นระบบ สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในองค์กร ยึดหลักความเสมอภาค กระจายอำนาจในการปฏิบัติงาน ยกย่องชมเชยเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ครูคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการประชุมและวางแผนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับรู้และเข้าใจแนวทางมองเห็นภาพที่ชัดเจน ทั้งการสื่อสารแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พร้อมทั้งเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตน ให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม มี 3 แนวทาง ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นนักสื่อสารที่ดีและเป็นผู้ฟังที่จริงใจ ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของครูและบุคลากร เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจหาทางออกร่วมกัน

เป็นแบบอย่างในการทำหน้าที่ของตนเองให้ดี ให้เกียรติและเคารพในบทบาทของเพื่อนร่วมงาน มีความยุติธรรม 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน โดยให้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน รวมทั้ง กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผล เพื่อให้ทุกคนรู้ว่าตนเองเป็นคนสำคัญขององค์กรในสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาการศึกษา ชื่นชมสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองตามความรู้ ความสามารถ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการคิด วางแผนประเมินผล ให้ความสำคัญกับทุกคนในองค์กร ให้ความยุติธรรม เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบุคลากร มีเป้าหมาย คาดหวังความสำเร็จของงาน ร่วมกัน เชื่อมมั่นในความรู้ความสามารถของครูและบุคลากร รวมถึงมีการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามารถ ความสามัคคี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมาก ไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม ตามลำดับ ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้มี ส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ให้ทุกคนได้สร้างสรรค์ผลงาน ที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ครูและบุคลากรเห็นคุณค่าของนวัตกรรมที่ได้พร้อมทั้งยังส่งเสริมและสนับสนุน การให้ความสำคัญต่อบุคคล ผลักดันให้บุคลากรแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและต่อยอด แนวคิดนวัตกรรม ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สนับสนุนให้หาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับ วิฑิตินันท์ นันทะศรี (2563) ที่ทำการวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เสนอ องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจำนวน 5 องค์ประกอบ โดยมีด้านการทำงานเป็นทีมและการมี ส่วนร่วมเชิงนวัตกรรมเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประรัตดา ใจเมตตา (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมและ

รายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม ด้านการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรมในสถานศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารจึงต้องใช้รูปแบบการปฏิบัติงานที่หลากหลาย กำหนดทิศทางโครงสร้างองค์กรและวัตถุประสงค์ กลยุทธ์เชิงนวัตกรรมที่ชัดเจน มุ่งเน้นและผลักดันให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กร ด้วยการเล็งเห็นคุณค่าของนวัตกรรมเป็นสำคัญ มีการเสริมสร้างแรงจูงใจ สร้างความไว้วางใจ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความยืดหยุ่นในการทำงาน ทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนในการต่อยอดแนวคิดใหม่ๆ ด้านนวัตกรรม ตลอดจนสร้างบรรยากาศในการสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเกิด การเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนให้มีการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ วัสดุอุปกรณ์ และการสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมในสถานศึกษา สอดคล้องกับ แนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2548) ที่สรุปว่าบรรยากาศแห่งองค์กร นวัตกรรม มีองค์ประกอบ คือ มีการเรียนรู้ทั้งส่วนบุคคลและองค์การ มีการคิดเป็นระบบ การสร้างองค์ความรู้ และการแบ่งปัน ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนในการเรียนรู้และ ให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ และมีการสร้างเครือข่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ ชาศิโย (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศแห่งองค์การ นวัตกรรม ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม และ ด้านการมีวิสัยทัศน์ การเปลี่ยนแปลง

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม ด้านการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง และด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อธิบายได้ว่า ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เล็งเห็นว่า ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจุดเริ่มต้นของการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาต้องเริ่มต้นจากการมีความคิดที่สร้างสรรค์ และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม จากนั้นจะต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ นวัตกรรมซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงความเป็นผู้นำองค์กรของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเพื่อให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการดำเนินงานด้านการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหรือการมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญนั่นเอง ทุกกระบวนการดำเนินงานล้วนมีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรที่เปรียบเสมือนกำลังในการช่วยกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยอาศัยความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน ขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิสาภา สุนทรไชย (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นหนึ่งในสามด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด แม้จะเป็นการวิจัยในโรงเรียนเอกชนแต่ก็แสดงให้เห็นได้ว่า การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องได้รับการพัฒนา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sakurai (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมด้านการศึกษาพบว่า แนวคิดใหม่ๆ มีพื้นฐานมาจากความคิดสร้างสรรค์และความพยายามในการสร้างนวัตกรรมที่เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน มีจำนวน 15 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น พบว่าผู้วิจัยมีการนำเอาข้อมูลจากระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและดัชนีความต้องการจำเป็นในการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทำให้สามารถตัดสินใจในการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของแนวทาง ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ซึ่งสามารถนำแนวทางการปฏิบัติไปใช้ได้จริงในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยสามารถอภิปรายแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก เนื่องจากการบริหารสถานศึกษาต้องพบเจอกับปัญหาต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันอยู่เสมอ ตามบริบทและความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยใหม่ ทำให้ผู้บริหารต้องคิดและหาวิธีการแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ จำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์สภาพปัญหา บริบทสิ่งแวดล้อมเพื่อจะสามารถเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีและสร้างสรรค์ที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Dogaru & Neatsu (2014) ที่สรุปคุณลักษณะความเป็น

นักนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำว่า ต้องมีวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายทั้งปัญหาเกี่ยวกับสถานศึกษาและปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร และยังสอดคล้องกับ นิชาภา สุนทรไชย (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านหนึ่งว่า ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมเพื่อได้สะท้อนการทำงานบ่อย ๆ เพื่อมาระดมความคิดว่าจะแก้ปัญหากันอย่างไร มีการพบปะพูดคุยกับครูและผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และปัญหาอยู่เสมอ ผู้บริหารควรวิเคราะห์และเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้พัฒนาตรงประเด็น

ด้านที่ 2 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน จัดหาเครื่องมือและเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอกับผู้เรียนและเข้าถึงได้สะดวก มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากเครื่องมือและเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้ครูบุคลากร และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ เพราะโลกยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้เทคโนโลยีและมีหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด สอดคล้องกับ ศิริพร พงษ์เนตร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการจัดหาเทคโนโลยี สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ การสื่อสารที่ทันสมัย ให้สามารถใช้งานได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ มีระบบการนิเทศ ติดตาม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

ด้านที่ 3 ด้านการมีกลยุทธ์นวัตกรรม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนานวัตกรรมของโรงเรียนได้ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนเชิงกลยุทธ์และการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ เพื่อยกระดับสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม เป็นการตั้งเป้าหมายในระยะยาวที่องค์กรจะก้าวไปให้ชัดเจน เพื่อให้ทุกคนในองค์กรมุ่งไปทางเดียวกัน หรือมีเป้าหมายเดียว สอดคล้องกับ Sen and Eren (2012) ได้สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญมากเพราะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสามารถแนะนำสิ่งใหม่ ๆ เช่น แนวคิด วิธีการ เทคนิค กระบวนการ หรือการค้นพบเพื่อแก้ไขปัญหาในปัจจุบันและสนองความต้องการของผู้คนในปัจจุบันและอนาคต ผู้นำที่มีนวัตกรรมสามารถแก้ไขปัญหาในปัจจุบันโดยมุ่งเน้นไปที่อนาคต และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เน้นการสร้างนวัตกรรมได้

ด้านที่ 4 ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ เป้าหมายใหม่ ๆ เพื่อนำมาสร้างวิสัยทัศน์ในการยกระดับคุณภาพขององค์กร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของยุคใหม่ที่มีนโยบายการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันการเปลี่ยนแปลงนั้น การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายใหม่ ๆ เพื่อนำมาสร้างวิสัยทัศน์

จะช่วยให้สามารถกำหนดทิศทางที่จะเดินไปขององค์กร โดยมีจุดหมายปลายทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับ อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์ (2553) ได้เสนอรูปแบบผู้นำเชิงนวัตกรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน โดยใน ด้านทักษะนั้นประกอบด้วยการมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง การถ่ายทอดความคิด สู่การปฏิบัติ ความสามารถในการเรียนรู้ สมรรถนะในการกระตุ้นการสร้างนวัตกรรมสร้างสรรค์ และยังสอดคล้องกับ ขวัญชนก โตนาค (2556) กล่าวว่า การมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง คือ การสร้างเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ ขององค์กรที่ชัดเจน กว้างไกล มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากสภาพปัจจุบัน เพื่อให้องค์กรเกิด การพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น นำไปสู่การพัฒนาเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ด้านที่ 5 ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอาศัยความร่วมมือจากครูและบุคลากรในการนำไปสู่เป้าหมาย จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในการสื่อสาร ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายเพื่อให้ครู และบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจตรงกัน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศที่ในการทำงานเพื่อให้การทำงานบรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ สาธิต ทรัพย์รวงทอง (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร มี 7 องค์ประกอบ และหนึ่งใน องค์ประกอบที่สำคัญคือการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการทำงาน เป็นทีมและมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและ ทำงานร่วมกันทีม จะช่วยให้เกิดการพัฒนาดังต่อเนื่อง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีความคิด สร้างสรรค์นวัตกรรม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรมผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 แนวทางที่ได้จากผลวิจัยนี้ ไปกำหนดนโยบาย วางแผน สนับสนุน ส่งเสริมและอบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสร้าง บรรยากาศแห่งนวัตกรรม ดังนั้น ผู้บริหารควรทำวิธีการต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในสถานศึกษา เหมาะกับการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูบุคลากรท้าทาย ความรู้ความสามารถ ใช้เทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกเพื่อเกิดแนวคิดใหม่ ๆ

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 15 แนวทาง ซึ่งแต่ละแนวทางจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับบริบทเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง
2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางพัฒนาไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป
3. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอื่นหรือระดับอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี จงเจริญ. (2562). หน่วยที่ 12 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. ใน *ประมวลสาระชุดวิชานวัตกรรมการบริหาร การศึกษาและภาวะผู้นำ หน่วยที่ 8-15. (พิมพ์ครั้งที่ 1). (น.1-36). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- ขวัญชนก โตนาค. (2556). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จรุณี แก้วเย็น. (2556). การพัฒนารูปแบบผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมพหุ วัฒนธรรม. (รายงานวิจัย). คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จิตินันท์ นันทะศรี. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณิชาภา สุนทรไชย. (2561). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัด กาฬสินธุ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิตนา แคมมณี. (2548). การปฏิรูปทั้งโรงเรียนเรื่องยากทำได้จริง. เมธิทิปส์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ประรต์ดา ใจเมตตา. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม*, 20(2), 28–39.

- ปวีณา กันถิ่น. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐตามทัศนะของครูเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พยัต วุฒิวงศ์. (2555). *การจัดการนวัตกรรมจากแนวคิดสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ*. สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสิฐวัฒน์ กลิ่นไธสง. (2559). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลัดดาวัลย์ ชาติโย. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เวียงวิวรรณ ทำทูล. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริพร พงษ์เนตร. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สาร ทรัพย์รวงทอง. (2566). *รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(3), 309–324.
<https://doi.org/10.14456/jra.2023.71>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2566, 17 มิถุนายน). *แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan) ปีงบประมาณ 2565*. <https://www.kkn3.go.th/2023/PAGE-plan-kkn3-2023#PAGEdata>
- พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562. (2561, 26 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก. หน้า 102-120.
- อรอนงค์ ไรจน์วัฒนบูลย์. (2553). *การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม*. [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Adjei, D. (2013). *Innovation leadership management*. *International Journal of ICT And Management*, 1, 103-106.
- Dogaru, M. & Neacsu, I. (2014). The characteristics of innovator school principal as a leader the case from Romania. *European Scientific Journal*, 10(10), 368-388.
- Roscorla, T. (2010, October 25). *The 7 steps to innovative leadership*.
<http://www.centerdigitaled.com/policy/The-7-Elements-of-Innovative->

- Sakurai, Winston Y. (2017, August 20). *Innovative Leadership in Education: The Characteristics and Practices of the National Association of Secondary School Principals (NASSP) Digital Principals of the Year*. <http://hdl.handle.net/10125/62726>
- Sen, Asim & Eren ,Erol. (2012). *Innovative Leadership for the Twenty-First Century*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* Volume 41, 1-14.
- Spahr, P. (2015, November 25). *What is Innovative Leadership? How Imagination Revolutionizes Business*. <http://online.stu.edu/innovativeleadership/#definition.html>.
- Volk, A. (2012). A leadership competency profile for innovation leaders in a science-based research and innovation organization in South Africa. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 41, 209–226.
- Wooi, T. (2013, Jan 14). *Innovation leadership in education*.
<http://www.slideshare.net/timothywooi/innovation-leadership-in-education-29983666>.